

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยเชิงสาเหตุและแนวทางป้องกันพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนวัยรุ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนวัยรุ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและแนวทางป้องกันพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนวัยรุ่น โดยดำเนินการศึกษาตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology) แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนวัยรุ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal Relationship Research) เพื่ออธิบายพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และปัจจัยเชิงสาเหตุในแต่ละปัจจัยที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนวัยรุ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื้อหาที่น่าสนใจในตอนนี้นำประกอบด้วยหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ที่มีอายุระหว่าง 11 – 21 ปี ในโรงเรียนมัธยมศึกษา และสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 19 จังหวัด มีสถานศึกษาจำนวน 4,271 แห่ง (โรงเรียนมัธยมศึกษา 4,165 โรงเรียน และสถาบันอาชีวศึกษา 106 สถาบัน) สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา 61 เขตพื้นที่การศึกษามีจำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษาจำนวน 1,390,180 คน (นักเรียนมัธยมศึกษาจำนวน 1,169,123 คน นักเรียนอาชีวศึกษา จำนวน 221,057 คน) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552) ดังตารางที่ 4

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนจำนวน 1,008 คน แบ่งเป็นรายจังหวัดแบบสัดส่วน
(Proportion) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างนักเรียนนักศึกษาในแต่ละจังหวัดของภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ

จังหวัด	จำนวนประชากร นักเรียนนักศึกษา (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง นักเรียนนักศึกษา (คน)
1. กาฬสินธุ์	61,718	45
2. ขอนแก่น	94,948	69
3. ชัยภูมิ	58,537	42
4. นครพนม	44,356	35
5. นครราชสีมา	136,497	100
6. บุรีรัมย์	110,386	80
7. มหาสารคาม	59,896	43
8. มุกดาหาร	25,451	22
9. บัลลขร	37,152	29
10. ร้อยเอ็ด	92,027	67
11. เลย	41,534	33
12. ศรีสะเกษ	85,970	62
13. สกลนคร	73,421	53
14. สุรินทร์	105,512	76
15. หนองคาย	59,502	43
16. หนองบัวลำภู	31,810	27
17. อุครธานี	99,723	72
18. อุบลราชธานี	115,209	86
19. อำนาจเจริญ	28,814	24
รวม	1,390,180	1,008

การสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีสุ่มแบบหลายขั้น (Multi-Stage Random Sampling) คือ

ขั้นที่ 1 เลือกกลุ่มตัวอย่างจังหวัดแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ทั้ง 19 จังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดกาฬสินธุ์, จังหวัดขอนแก่น, จังหวัดชัยภูมิ, จังหวัดนครพนม, จังหวัดนครราชสีมา, จังหวัดบุรีรัมย์, จังหวัดมหาสารคาม, จังหวัดยโสธร, จังหวัดร้อยเอ็ด, จังหวัดเลย, จังหวัดศรีสะเกษ, จังหวัดสกลนคร, จังหวัดสุรินทร์, จังหวัดหนองคาย, จังหวัดหนองบัวลำภู, จังหวัดอุดรธานี, จังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดอำนาจเจริญ ทั้งนี้เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างที่ได้มาเป็นตัวแทนและมีความสอดคล้องกับประชากรที่กระจายอยู่ในแต่ละจังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ขั้นที่ 2 สุ่มกลุ่มตัวอย่างโรงเรียน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลากจากโรงเรียนมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษาที่ตั้งอยู่ในแต่ละจังหวัด

ขั้นที่ 3 เลือกกลุ่มตัวอย่างนักเรียนนักศึกษาแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จากทะเบียนประวัติหรือข้อมูลนักเรียนที่มีพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. เครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือ เป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 7 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จำนวน 103 ข้อ

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล เป็นแบบสอบถามคุณลักษณะของบุคคลเกี่ยวเพศ อายุ ระดับชั้นที่กำลังศึกษา ผลการเรียน การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในครั้งแรก สาเหตุการดื่ม และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ชอบดื่ม

2. แบบสอบถามพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นแบบสอบถามที่พัฒนามาจากแบบประเมินภาวะติดแอลกอฮอล์ (The Alcohol Use Disorder Identification Test หรือ AUDIT) ขององค์การอนามัยโลก (WHO, 2001 a) ได้แบ่งการดื่มที่เป็นอันตรายต่อร่างกายจิตใจ และสังคม แบ่งเป็น 4 แบบ ได้แก่ การดื่มแบบเสียด่ำ แบบเสียดสูง แบบอันตราย และแบบติด (กรมสุขภาพจิต, 2546) ดังนี้

ข้อที่ 1 ความถี่ในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

2 -- 3 เดือนต่อครั้ง เท่ากับ 0 คะแนน

เดือนละครั้ง เท่ากับ 1 คะแนน

2 – 4 ครั้งต่อเดือน เท่ากับ 2 คะแนน

2 - 3 ครั้งต่อสัปดาห์ เท่ากับ 3 คะแนน

ตั้งแต่ 4 ครั้งขึ้นไปต่อสัปดาห์ เท่ากับ 4 คะแนน

ข้อที่ 2 ปริมาณการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (ดื่มมาตรฐาน) 1 ดื่มมาตรฐาน (1 Drink)

หมายถึง ปริมาณแอลกอฮอล์ที่เท่ากันในเครื่องดื่มชนิดต่าง ๆ คือ มีปริมาณของแอลกอฮอล์เท่ากับ 10 กรัม

1 - 2 ดื่มมาตรฐาน เท่ากับ 0 คะแนน

3 - 4 ดื่มมาตรฐาน เท่ากับ 1 คะแนน

5 - 6 ดื่มมาตรฐาน เท่ากับ 2 คะแนน

7 - 9 ดื่มมาตรฐาน เท่ากับ 3 คะแนน

10 ดื่มมาตรฐานหรือมากกว่า เท่ากับ 4 คะแนน

ข้อที่ 3 ความถี่ของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในปริมาณมาก

ไม่เคยเลย เท่ากับ 0 คะแนน

น้อยกว่าเดือนละครั้ง เท่ากับ 1 คะแนน

เดือนละครั้ง เท่ากับ 2 คะแนน

สัปดาห์ละครั้ง เท่ากับ 3 คะแนน

วันละครั้งหรือเกือบทุกวัน เท่ากับ 4 คะแนน

ข้อที่ 4 – 6 ภาวะติดแอลกอฮอล์ทางด้านร่างกายและจิตใจ ได้แก่ ดื่มแบบติดลม

ดื่มจนไม่สามารถตื่นนอนตอนเช้าได้ และต้องดื่มก่อนการดำเนินชีวิตตามปกติ

ไม่เคยเลย เท่ากับ 0 คะแนน

น้อยกว่าเดือนละครั้ง เท่ากับ 1 คะแนน

เดือนละครั้ง เท่ากับ 2 คะแนน

สัปดาห์ละครั้ง เท่ากับ 3 คะแนน

วันละครั้งหรือเกือบทุกวัน เท่ากับ 4 คะแนน

ข้อที่ 7 – 8 ความถี่ของพฤติกรรมที่เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการดื่มเครื่องดื่ม

แอลกอฮอล์ต่อตนเอง ได้แก่ รู้สึกเสียใจจากพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และทำอะไร

ไม่ได้ในขณะที่หรือภายหลังจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ไม่เคยเลย เท่ากับ 0 คะแนน

น้อยกว่าเดือนละครั้ง เท่ากับ 1 คะแนน

เดือนละครั้ง เท่ากับ 2 คะแนน

สัปดาห์ละครั้ง เท่ากับ 3 คะแนน

วันละครั้งหรือเกือบทุกวัน เท่ากับ 4 คะแนน

ข้อที่ 9 – 10 ความถี่ของพฤติกรรมที่เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการดื่มเครื่องดื่ม

แอลกอฮอล์ต่อผู้อื่น

ไม่เคยเลย เท่ากับ 0 คะแนน

เคย แต่ก่อนหน้าช่วง 1 ปีที่ผ่านมา เท่ากับ 2 คะแนน

เคย เท่ากับ 4 คะแนน

คะแนนพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นคะแนนรวมจากแบบสอบถามทั้ง 10

ข้อ สามารถแปลความหมายของคะแนนแบ่งเป็น 4 แบบ ได้ดังนี้

คะแนน 0-7 คะแนน หมายถึง กลุ่มที่ดื่มแบบเสี่ยงต่ำ (Low Risk Drinking)

คะแนน 8-15 คะแนน หมายถึง กลุ่มที่ดื่มแบบเสี่ยงสูง (Hazardous Drinking หรือ Risky Drinking)

คะแนน 16-19 คะแนน หมายถึง กลุ่มที่ดื่มแบบอันตราย (Harmful Drinking)

คะแนน ≥ 20 คะแนน หมายถึง กลุ่มที่ดื่มแบบติด (Alcohol Dependence)

3. แบบสอบถามปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีและนิยามเชิงปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับ บุคลิกภาพ การไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน การเข้าถึงแหล่งซื้อขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว ตัวแบบการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การสนับสนุนจากเพื่อนที่ดื่ม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การตลาดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทักษะคิดต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และความคาดหวังจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษาทฤษฎี แนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพล ต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนวัยรุ่น

3.2 กำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการจากนิยามและคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ได้ศึกษากันแล้วจาก เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.3 พัฒนาข้อคำถามสำหรับแบบสอบถามปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนวัยรุ่น ให้สอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการ โดยมีลักษณะเป็น แบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) (บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว, 2535, หน้า 22-24)

เกณฑ์ให้คะแนน

ระดับความเห็น		ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
เห็นด้วยมากที่สุด	คะแนน	5	1
เห็นด้วยมาก	คะแนน	4	2
เห็นด้วยปานกลาง	คะแนน	3	3
เห็นด้วยน้อย	คะแนน	2	4
เห็นด้วยน้อยที่สุด	คะแนน	1	5

การแปลความหมายคะแนน

คะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
4.50 - 5.00	เห็นด้วยมากที่สุด
3.50 - 4.49	เห็นด้วยมาก
2.50 - 3.49	เห็นด้วยปานกลาง
1.50 - 2.49	เห็นด้วยน้อย
1.00 - 1.49	เห็นด้วยน้อยที่สุด

การหาคุณภาพเครื่องมือ

1. นำเสนอแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาคุณวุฒิพนธ์ตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา ภาษาที่ใช้ ความครอบคลุม และความสอดคล้องตามนิยามของตัวแปร แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาคุณวุฒิพนธ์
2. นำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) ของแบบสอบถาม และตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543, หน้า 117) รวมทั้งปรับปรุงแก้ไขภาษาตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

2.1 รองศาสตราจารย์ ดร.วิรัตน์ ธรรมภรณ์ คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

2.2 รองศาสตราจารย์ ดร.เสรี ชัดเข้ม วิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการ

ทางปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา

2.3 ดร.พูลพงศ์ สุขสว่าง วิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการทางปัญญา มหาวิทยาลัย

บูรพา

3. นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาคุณฐิณีพนธ์พิจารณาอีกครั้ง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข
ข้อคำถามตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาคุณฐิณีพนธ์

4. หาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนนักศึกษาที่มี
พฤติกรรมดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2543 หน้า
199) ได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาของโรงเรียนศรีปทุมพิทยาคาร จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 40 คน

5. หาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามและ
ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient)
ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach, 1990, pp. 202-204) พบว่า ค่าความเชื่อมั่น ของ
แบบสอบถามรวมทุกรายด้านมีค่าเท่ากับ .98

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บข้อมูลวิจัยในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,008 คน ใน 19 จังหวัดของภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนี้

1. ทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล
เพื่อการวิจัย

2. ติดต่อประสานงานกับหัวหน้างานฝ่ายปกครองสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
เพื่อกำหนดวันเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3. นำแบบสอบถามให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบ ตามวัน เวลาค้นหาของ
สถานศึกษากลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้นักเรียน
นักศึกษาทราบและอธิบายวิธีการทำแบบสอบถามให้ละเอียดและเข้าใจก่อนที่นักเรียนนักศึกษา
จะลงมือตอบ

4. เก็บรวบรวมและตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแต่ละฉบับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ข้อมูลจากแบบสอบถามในส่วนที่ 1 คือ ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง นำมา
คำนวณหาลักษณะการแจกแจงตัวแปรโดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าความ
เบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA) เป็นการวิเคราะห์
องค์ประกอบข้อมูลสารสนเทศใช้วิธีการสกัดองค์ประกอบหลัก (Principal Component) หมุนแกน

องค์ประกอบแบบอโรคอนอล ด้วยวิธีวารีแม็กซ์ (Varimax) หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามในแบบสอบถามทุกข้อ ใช้ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน โปรดักโมเมนต์ (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และใช้โปรแกรมลิสเรล 8.72 ปรับแบบจำลอง และทำการทดสอบความสอดคล้องของแบบจำลองสมมุติฐานการวิจัย กับข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง จนผลการทดสอบไม่มีความแตกต่างทางสถิติ

ตอนที่ 2 ศึกษาหาแนวทางป้องกันพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนวัยรุ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการป้องกันพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนวัยรุ่น แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มเป็นข้อมูลจากปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนวัยรุ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเนื้อหาที่นำเสนอประกอบด้วยหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูล
2. เครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลเพื่อหาแนวทางป้องกันพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนวัยรุ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่

1. ผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เลือกจากคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จากคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จังหวัดอุบลราชธานี เนื่องจากจังหวัดอุบลราชธานีเป็นจังหวัดที่มีผลงานและได้รับรางวัลการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากกระทรวงสาธารณสุขในปี พ.ศ. 2552 เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ประกอบด้วย

1.1 คณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 5 คน ได้แก่

- 1.1.1 ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2553

1.1.2 หัวหน้ากลุ่มนโยบายและวิชาการ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดอุบลราชธานี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2553

1.1.3 รองผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดอุบลราชธานี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2553

1.1.4 สรรพสามิตพื้นที่อุบลราชธานี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2553

1.1.5 นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2553

1.2 ผู้ประกอบการร้านค้าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 5 คน ได้แก่

1.2.1 ผู้ประกอบการร้านข้าวต้มไต้รุ่งและร้านอาหารตามสั่ง จำนวน 2 คน สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2553

1.2.2 ผู้ประกอบการร้านค้าเครื่องดื่มและร้านค้ายินมาร์ท จำนวน 2 คน สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2553

1.2.3 ผู้ประกอบการสถานบันเทิง (ผับ) จำนวน 1 คน สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2553

2. ผู้ให้ข้อมูลการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เลือกจากผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการป้องกันพฤติกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนวัยรุ่น และการแก้ไขปัญหาจากปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนวัยรุ่นในจังหวัดอุบลราชธานี แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วยรองผู้อำนวยการ โรงเรียนมัธยมศึกษา ครู โรงเรียนมัธยมศึกษา อาจารย์วิทยาลัยอาชีวศึกษา และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 11 คน สนทนากลุ่มเมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2553

กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วยนักเรียน จำนวน 10 คน แบ่งเป็นนักเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 6 คน และนักเรียนอาชีวศึกษา จำนวน 4 คน สนทนากลุ่มเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2553

2. เครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือ เป็นแบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกประเด็นการสนทนา ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายเปิด ใช้สัมภาษณ์เชิงลึกคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และผู้ประกอบการร้านค้าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาจากตัวแปรปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนวัยรุ่น ซึ่งกำหนดประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการแก้ไขการไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ

โรงเรียนของนักเรียน การเข้าถึงแหล่งซื้อขายเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์ของนักเรียน การอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว ตัวแบบการดัดแปลงเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์ การสนับสนุนจากเพื่อนที่ดัดแปลงเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์ การตลาดเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์ ทักษะคิดต่อการดัดแปลงเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์ และความคาดหวังจากการดัดแปลงเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์ต่อแนวทางป้องกันการดัดแปลงเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์ของนักเรียนวัยรุ่น

2. แบบบันทึกประเด็นการสนทนากลุ่ม มีลักษณะเป็นแบบบันทึกปลายเปิดที่กำหนดประเด็นไว้ล่วงหน้าเพื่อเป็นแนวทางในการสนทนา ใช้ในการรวบรวมความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา/ครูฝ่ายปกครอง/ครูแนะแนว พ่อแม่/ผู้ปกครอง นักเรียนมัธยมศึกษา และนักเรียนอาชีวศึกษา โดยประเด็นการสนทนาเกี่ยวกับการแก้ไขการ ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ โรงเรียนของนักเรียน การเข้าถึงแหล่งซื้อขายเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์ของนักเรียน การอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว ตัวแบบการดัดแปลงเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์ การสนับสนุนจากเพื่อนที่ดัดแปลงเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์ การตลาดเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์ ทักษะคิดต่อการดัดแปลงเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์ และความคาดหวังจากการดัดแปลงเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์ต่อแนวทางป้องกันการดัดแปลงเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์ของนักเรียนวัยรุ่น

การหาคุณภาพเครื่องมือ

เสนอเครื่องมือที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาคุณกัญญิณพนธ์ตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา ภาษาที่ใช้มีความครอบคลุมและความสอดคล้องตามนิยาม ข้อคำถามมีความถูกต้องเหมาะสม ตรงตามโครงสร้าง และภาษาที่ใช้เหมาะสมกับผู้ให้ข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ตามแนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 หัวหน้ากลุ่มนโยบายและวิชาการ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดลพบุรี รองผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดลพบุรี สรรพสามิตพื้นที่ลพบุรี และนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดลพบุรี ผู้ประกอบการร้านค้าเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์ ดังนี้

1.1 ทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา ถึงผู้ให้ข้อมูลดังกล่าวข้างต้น

1.2 ติดต่อประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลเพื่อกำหนดวันเวลาในการเดินทางไปสัมภาษณ์

1.3 สัมภาษณ์ตามแนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูล และตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในแต่ละประเด็นคำถาม

2. ดำเนินการเก็บข้อมูลหาแนวทางป้องกันพฤติกรรมเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์ของนักเรียนวัยรุ่น โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากผู้บริหารสถานศึกษา/ครูฝ่าย

ปกครอง/ครูแนะแนว พ่อแม่/ผู้ปกครองของนักเรียนวัยรุ่น นักเรียนมัธยมศึกษาและนักเรียนอาชีวศึกษา ดังนี้

2.1 ทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ถึงผู้อำนวยการ โรงเรียนศรีปฐมพิทยาคาร และผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาอุบลราชธานี เพื่อขออนุญาตใช้สถานที่และจัดกิจกรรมการสนทนากลุ่มระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา/ครูฝ่ายปกครอง/ครูแนะแนว พ่อแม่/ผู้ปกครองของนักเรียนวัยรุ่น นักเรียนมัธยมศึกษา และนักเรียนอาชีวศึกษา เพื่อหาแนวทางป้องกันพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนวัยรุ่น

2.2 ติดต่อประสานงานกับผู้อำนวยการ โรงเรียนศรีปฐมพิทยาคาร เพื่อกำหนดวันเวลาในการจัดกิจกรรมการสนทนากลุ่ม

2.3 ดำเนินการสนทนากลุ่มเพื่อหาแนวทางป้องกันพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนวัยรุ่น ในวันที่ 11 ตุลาคม 2553 ณ ห้องประชุมอาคารห้องสมุด โรงเรียนศรีปฐมพิทยาคาร เป็นการสนทนากลุ่มระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา/ครูฝ่ายปกครอง/ครูแนะแนว พ่อแม่/ผู้ปกครองของนักเรียนวัยรุ่น จำนวน 11 คน และในวันที่ 12 ตุลาคม 2553 ณ ห้องประชุมอาคารห้องสมุด โรงเรียนศรีปฐมพิทยาคาร เป็นการสนทนากลุ่มระหว่างนักเรียนมัธยมศึกษาและนักเรียนอาชีวศึกษา จำนวน 10 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต และการพูดคุย ซึ่งอยู่ในรูปการจดบันทึกและการบันทึกเทป มาจัดข้อมูลโดยการเขียนให้ได้ใจความและมีรายละเอียดครบถ้วน แล้วนำมาพิมพ์บรรยายเป็นเรื่องราวเหตุการณ์ให้มีความหมาย อ่านทานข้อมูลที่ได้และเขียนบันทึกประกอบเพื่อตั้งข้อสังเกตหรือช่วยจำ จากนั้นนำมาร่างสรุปข้อมูล เพื่อทบทวนข้อค้นพบ และพิจารณาความหมายของข้อมูลให้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1.1 วิเคราะห์ข้อมูลรายวัน เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นหลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จสิ้นในแต่ละวัน นำข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้อง บันทึกอย่างละเอียดและขยายความให้ชัดเจน

1.2 วิเคราะห์ข้อมูลขณะสัมภาษณ์ ตามประเด็นคำตอบจากผู้ให้สัมภาษณ์และถามต่อไป ตามแนวคำถามการสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมประเด็นคำถามหลักที่ต้องการ

1.3 วิเคราะห์โดยตรวจสอบตามแบบบันทึกการสัมภาษณ์ เพื่อแยกองค์ประกอบของข้อมูล เพื่อดูว่าข้อมูลใดขัดแย้งกันหรือตกลงไป จะได้ตรวจสอบและหาข้อมูลเพิ่มเติมจนกว่าจะครอบคลุมตามประเด็นการสัมภาษณ์

1.4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ภายในหมวดหมู่ของข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้มาจัดเป็นหมวดหมู่ตามแนวทางการสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในหมวดหมู่

1.5 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหมวดหมู่ โดยจะแยกแยะวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาให้เห็นความเหมือน ความแตกต่างของข้อมูลตั้งแต่ 2 ชุดขึ้นไป อย่างเป็นระบบแล้วจึงนำข้อมูลที่ได้ในแต่ละหมวดหมู่มาวิเคราะห์ความสัมพันธ์กัน

1.6 วิเคราะห์ข้อมูลหลังจากการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น โดยดำเนินการในช่วงการเก็บข้อมูล เพื่อตรวจสอบข้อมูลและทำความเข้าใจให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

1.7 วิเคราะห์ข้อมูลรวมเพื่อหาข้อสรุปตามแนวทางป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนวัยรุ่น เป็นการเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ในลักษณะองค์รวม หลังจากการวิเคราะห์ตามกระบวนการตั้งแต่ขั้นตอนแรกเป็นต้นมา ทั้งนี้ในการวิเคราะห์ข้อมูลรวมจะเป็นการตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก มาเปรียบเทียบกับตามหลักการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation)

2. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยการเตรียมข้อมูลในการวิเคราะห์หลังจากการเก็บข้อมูลการสนทนากลุ่มเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้มารวบรวมแยกประเภท จัดหมวดหมู่เพื่อง่ายกับการวิเคราะห์ โดยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อม ๆ กัน ตลอดระยะเวลาของการวิจัย คือ ในแต่ละครั้งของการสนทนากลุ่มเสร็จแล้ว บันทึกข้อมูลอย่างละเอียดพร้อมกับการจัดหมวดหมู่ แยกประเภทของข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลไปด้วย ทำเช่นนี้จนเสร็จสิ้นกระบวนการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์เนื้อหาจากข้อมูลที่ได้ โดยพิจารณาความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล มีขั้นตอนการวิเคราะห์ ดังนี้

2.1 ถอดความข้อมูลที่ได้จากการบันทึกเทป โดยเขียนข้อมูลที่ได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนเนื้อหา และส่วนการวิเคราะห์

2.2 อ่านข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มเพื่อทำความเข้าใจเนื้อหา

2.3 แยกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนวัยรุ่น ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนวัยรุ่น และแนวทางป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนวัยรุ่น โดยพิจารณาจากข้อความ ประโยค หรือวลีของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม

2.4 นำข้อมูลที่ได้มาจำแนกหัวข้อย่อย โดยพิจารณาจากความสอดคล้องของคำถามในแต่ละประเด็น และวิเคราะห์หาคุณลักษณะของหัวข้อ ตามข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม

2.5 นำข้อความ ประโยคหรือวลีที่ได้มาตีความ หรือให้ความหมาย สร้างข้อสรุปจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตรวจสอบและยืนยันข้อค้นพบที่ได้ โดยหลักการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation)

2.6 จัดหมวดหมู่ของข้อความตามลักษณะของข้อความที่ปรากฏ และนำเสนอผลการวิจัยโดยการบรรยายพร้อมยกตัวอย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูลการสนทนากลุ่ม